

Slechts 1 ex. gezien.

Watersnip: Waarschijnlijk ook een schaarse broedvogel. Een vogel in baltsvlucht gezien.

Grutto: Aanzienlijk minder talrijk dan de Kievit. Komt niet overal voor; is kennelijk beperkt tot vochtiger delen. Aantal broedparen per 100 ha veel kleiner dan op goede Nederlandse weidevogelgebieden.

Tureluur: Vrij geregelde broedvogel, maar de aantallen zijn vermoedelijk wat kleiner dan van de Grutto.

Kemphaan: De talrijkste vogel van de vochtige delen van de puszta. Op veel plaatsen waren groepen van enige tientallen tot een paar honderd vogels te zien. Geen mannetjes in volledig voorjaarskleed gezien. De soort broedt niet in Hongarije.

Kokmeeuw: Enige tientallen vogels bij een moeras.

Veldleeuwerik: De talrijkste zangvogel op de puszta.

Tapuit: Een paartje waargenomen.

Roek: Algemene broedvogel. In vier kolo-

nies werden minstens 350 nesten vastgesteld. De kolonies zijn gelegen in boomrijen en kleine boscomplexen op de puszta. Als we een vergelijking maken tussen de broedvogelstand van de puszta's op de Hortobágy met die van goede Nederlandse graslanden, valt die in het voordeel uit van de laatste. Niet alleen is het aantal broedparen er van enige soorten van de tabel groter, maar bovendien broeden hier enige soorten die op de Hortobágy ontbreken of alleen doortrekken. Dat zijn bijvoorbeeld Scholekster, Kemphaan en Slob-eend.

Tabel. Aantal broedparen per 100 ha.

	Hortobágy gemidd. v. 4 invent.	Nederland gemidd. v. vele invent.
Kievit	15-30	15-30
Watersnip	1	1 (plaatselijk)
Wulp	1	1-4 (plaatselijk)
Grutto	2-15	10-40
Tureluur	1-10	3-15
Veldleeuwerik	15-30	10-30

Litteratuur.

Alberda, Th. e.a. 1966: De Groene Aarde. Aulæ 250. Utrecht, Antwerpen.

Földes, László e.a. 1961: Viehzucht und Hirtenleben in Ostmitteleuropa. Verlag der Ungarischen Akademie der Wissenschaften. Budapest.

Hollander, A. N. J. den 1947: Nederzettingvormen en -problemen in de Grootte Hongaarsche Laagvlakte. J. M. Meulenhoff. Amsterdam.

Keve, András 1960: Nomenclator Avium Hungariae. Budapest.

Scott, Peter 1939: Wild Chorus. Country Life Ltd. London.

Voous, K. H. 1965: Geographische herkomst van de Nederlandse weidevogelgemeenschap. Het Vogeljaar 13, no. 3, pp. 496-504.

De Rasterpitvis (*Callionymus reticulatus* C. & V.), een nieuwe pitvis-soort voor onze fauna

P. BOER Jr.

(N.I.O.Z., Den Helder)

Op 28 april 1966 werden met het onderzoeksvaartuig van het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (N.I.O.Z.), Ephyra, de eerste exemplaren

van de Rasterpitvis, *Callionymus reticulatus*, gevangen. Het betrof o.a. een mannetje van 66 mm, dat direct opviel tussen de andere kleine pitvissen van de gewone soort *Callionymus lyra*.

Bij alle pitvissoorten vallen de volwassen mannetjes direct op door hun prachtige kleuren, die in min of meer regelmatige patronen over het gehele lichaam verspreid zijn. Bij de Gewone pitvis treedt de kleuring op bij een lengte van 10 cm. De uitgekleurde man van *C. reticulatus* was niet groter dan een jonge *C. lyra* en viel dus onmiddellijk op. Zijn kleurpatroon was bijzonder fraai en de kleurverdeling op de rug- en anaalvinnen verschilde duidelijk van die van *C. lyra* (vgl. fig. 1 en 2). Voor de kenmerken zie tabel 1.

Naast deze man werd bovendien nog een wijfje van 56 mm aangetroffen, tussen 46 Gewone pitvissen. Het ovarium van het wijfje was geheel gevuld met rijpe eieren. Daarna werden pitvissen kleiner dan 10 cm met meer aandacht onderzocht en het resultaat bleef niet uit. In totaal zijn nu 17 Rasterpitvissen met zekerheid vastgesteld, te weten:

Noordzee buiten het Nederlandse faunagebied:

15/16-6-66, zuidwest van Westhole, 8 ex. uit magen van *Trigla cuculus* (Engelse poon).

Noordzee binnen het Nederlandse faunagebied:

28-4-66, 2½ mijl ONO van lichtschip Texel, 2 ex.

17-5-66, noordrand van de Texelse Stenen, 3 ex.

3-6-66, verkennerton Zuiderhaaks, 1 ex.

22/23-6-66, Diepe Gat, 1 ex. uit maag van *Trigla cuculus*.

24-6-66, Diepe Gat, 2 ex. uit magen van *Trigla cuculus*.

Waarschijnlijk is de Rasterpitvis reeds

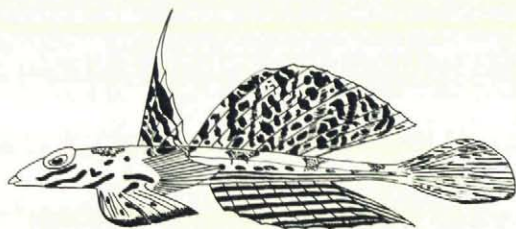

Fig. 1. Rasterpitvis (*Callionymus reticulatus*), ad. ♂.

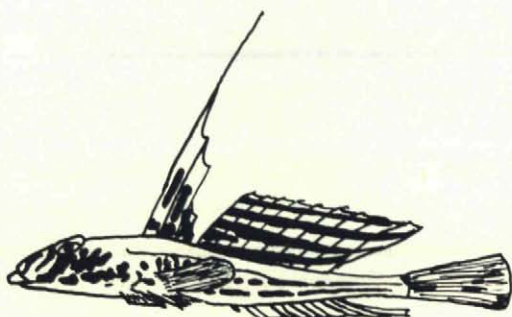

Fig. 2. Gewone pitvis (*Callionymus lyra*), ad. ♂.

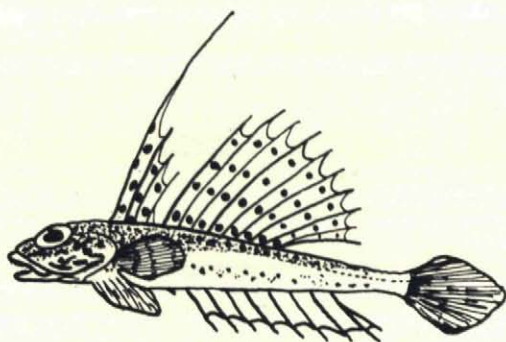

Fig. 3. Gevlekte pitvis (*Callionymus maculatus*), ad. ♂.

eerder in onze fauna aangetroffen. In het archief van het N.I.O.Z. nl. treffen we de volgende aantekening aan bij *C. lyra*: „27 april 1948, 2 ex. afkomstig uit de Texelstroom (Waddenzee, geul langs oostkust van Texel) op 8 vdm. diepte, ♂ 75 mm, reeds even mooi gekleurd als volwassen mannetjes, testis wit 5 × 2,5 mm; ♀ 58 mm, ovarium is 5 mm lang met een enkel

rijpend ei". Deze pitvissen behoorden stellig tot de soort *C. reticulatus*.

Een aantekening als: „14 mei 1948, Buitenkant Diepe Gat op 17 vdm., een ♂ van 69 mm, reeds wat op kleur!!" geeft ook te denken. Daar komt nog bij dat vroeger kleine pitvissen, die in de Noordzee in vismagen werden aangetroffen en reeds rijpend waren, zonder meer werden beschouwd als *C. lyra*. Bijzonderheden over deze dieren zijn helaas niet meer te achterhalen.

Tot voor kort was *C. reticulatus* slechts eenmaal in de Noordzee aangetroffen: een mannetje van 74 mm, Mouth of Thames, uit de vorige eeuw (1).

Onze nieuwe pitvis komt voor in het westelijk gedeelte van de Middellandse Zee, in de Spaanse wateren bij Malaga en in de kustgebieden bij Portugal tot het Engelse Kanaal. Het areaal blijkt zich nu dus uit te breiden tot de zuidelijke Noordzee. De Rasterpitvis is wellicht een van de voor-

beelden van in de laatste 30 jaar toenemende immigratie in de Noordzee, vanuit het zuiden, zoals is geconstateerd bij bv. *Trigla cuculus* (Engelse poon), *Trigla lineata* (Gestreepte poon) en *Raja montagui* (Gladde rog).

Chang (1) vond rijpe Rasterpitvissen in de maanden maart, mei en juni bij Plymouth (Engeland). Dit komt aardig overeen met onze waarnemingen. Van 28 april tot 16 juni troffen we rijpe exemplaren aan en op 3 en 23 juni uitgepaaide exemplaren (de paaitijd van *C. lyra* en *C. maculatus* is van april tot augustus).

Naast *C. lyra* en nu ook *C. reticulatus* zou nog een pitvissoort in de Noordzee voorkomen, nl. de Gevlekte pitvis *C. maculatus* (fig. 3). Duncker und Ladiges (3) noemen een exemplaar uit de zuidelijke Noordzee bij Helgoland; de soort wordt o.a. vermeld van Denemarken, Britse eilanden en het Kanaal. Deze soort zou misschien ook in ons faunagebied te verwachten zijn.

Tabel. 1. Overzicht van kenmerken voor de determinatie van de *Callionymus*-soorten uit de Noordzee.

	<i>C. reticulatus</i>	<i>C. lyra</i>	<i>C. maculatus</i>
max. lengte ♂	10,8 cm	30 cm	14 cm
max. lengte ♀	6,5 cm	25 cm	10 cm
aantal vinstralen			
van de eerste rugvin	4	4	4
van de tweede rugvin	10	9 (soms 8 of 10)	9 (soms 10)
van de anale vin	9 (soms 8 of 10)	9 (soms 8)	9 (soms 8 of 10)
basis stekel op het kieuwdeksel (preoperculum)	soms rudimentair, meestal afwezig	goed ontwikkeld	goed ontwikkeld

Litteratuur.

1. Chang, Hsiao-Wei, 1952, On *Callionymus reticulatus* C. & V. and its distribution in European seas. Journ. Mar. Biol. Ass., vol. 30, p. 297-312.
2. Chang, Hsiao-Wei, 1952, Age Growth of *Callionymus lyra* L. Journ. Mar. Biol. Ass., vol. 30, p. 281-296.
3. Duncker, G. und W. Ladiges, 1960, Die Fische der Nordmark.
4. Redeke, Dr. H. C., 1941, De visschen van Nederland. Fauna v. Ned., afl. X.